

Жаль

Степан Васильченко

Прийшла на село звістка з війська — вдовиного сина на війні вбито. І малі, й великі ходили до вдови слухати того листа. Казали, що той лист прийшов з полку та й так його хороше там склали, що всякий плаче, коли його слухає. Побіг і я з хлопцями.

В хаті на лаві вряд, сиділи сусіди, мовчали. На полу заплакана вдова Власиха підперлась рукою. Лист лежав розгорнутий на столі. Читав усякий, хто вмів читати.

Збились ми гуртом коло стола, потихеньку читаємо.

— Читайте, хлопці, голосно,— прохали нас люди. Ми почали читати уголос.

Тільки почали читати, зразу виявилось, що лист писали товариші вдовиного сина. "Скиньмося, браття, по копійці та пошлемо лист до матері про її сина, про Івана",— такими словами починався той лист. Далі товариші писали про те, де його було вбито, як його ховали, як йому музики до гробу грали. Наостач була приписана якась пісенька, що здалася мені за весільну. До чого вона тут, я не знав.

Приходжу додому. Мама шиють сорочку, а бабуня мичку мичуть. Розказав я їм все, що в тому листі було написано, а кінця ніяк не пригадаю.

— Спершу писали,— кажу,— що його вбито, а вкінці про якесь весілля написали.

— Про яке весілля? — дивуються мама.— Ти щось не вчитав гаразд, сину.

— Ні, добре вчитав, пишуть про весілля,— завіряю.

А бабуся з припічка:

— Я ж уже знаю, яке то весілля. Може, отаке — ось послухайте...

Бабуня поклала гребінку, обтерла губи та й далі чи то заспівала, чи заголосила жалібно-жалібно, що ніби аж пече:

Не плач, мати, не журися,

Бо вже твій син оженився...

Та взяв собі паняночку —

В чистім полі земляночку...

Я дуже був здивований: бабуся в одно слово проспівала те, що було в листі написано, ніби вона була там.

— Як то ви, бабусю, знаєте? — питаюся.

— А ти школяр та й цього не знаєш,— встидала мене бабуся.

— Нащо ж так кажуть, коли він убитий?

— На те ж і кажуть, що вбитий, чуєш же: що взяв собі паняночку, в полі земляночку, тобто в землю, в яму його поховали.

— Це, бач, так співають, щоб матері жалю більше завдавати,— пояснюють мама.

— А який же то жаль? — допитуюсь.

— От іще нездара: все який та який,— кропив'яний — отакий,— одказала мені мама.

Трохи згодом вона зітхнула й промовила:

— Так отак же... дождалася сердешна Власиха невістки.

Бачу: очі в мамі запроменіли ясно-ясно, мов у них пекучі засвітились камінчики.

"О,— подумав я собі,— оце ж, мабуть, і є той жаль".